

VOITTO ON SEN, JONKA EI TARVITSE TAISTELLA

TEKSTI JARI HINTSANEN KUVAT JARI HINTSANEN JA PIXABAY

Kiinalaista sodankäynnin strategiaa on sovellettu niin liiketaloudessa kuin nykytsepuolustuksessa

Sunzin *Sodankäynnin taito* (*Sunzi Bingfa*, 孫子兵法) on vaikuttanut merkittävästi sekä aasialaisten että länsimaisten yhteiskuntien kehitykseen. Sen opit ovat näytelleet tärkeää roolia Kiinan dynastioiden syntyessä ja kaatuesssa. Eri kamppailulajien harrastajat muodostavat yhden kirjan suurimmista lukijaryhmistä. He pyrkivät soveltamaan Sunzin oppeja (**Sun Wu**, Sunzi on kunnian nimi, ”Mestari Sun”) ja perehtymään kirjan tarjoamaan ”kamppailun filosofiaan”. Teos on innoittanut myös sotilasjohtajia, vapaustaistelijoita, sissipäälliköitä, poliitikoja, rauhan-aktivisteja, yritysjohtajia, jopa terroristeja.

Sodankäynnin taito on ollut vaikutusvaltainen Itä-Aasiassa. Japaniksi se ilmestyi ensimmäisen kerran

700-luvulla. Koreassa ensimmäiset merkinnät siitä ovat vasta vuodelta 1593, mutta todennäköisesti teos tunnettiin siellä jopa aiemmin kuin Japanissa. Maailman arvostetuimmista kauppaja- ja sotakorkeakouluissa opetetaan Sunzin strategisia oppeja, ja itäaasialaisille liikemiehille teos on ylivoimaisesti tärkein strategiaopas, jota sovelletaan kilpailutalouteen. Länsimaiset yritysjohtajat ovat löytäneet sen vasta viime vuosikymmeninä. Opas, joka on kirjoitettu Kevättä ja syksyä -aikakaudella (770–476 eaa.), kertoo siitä, miten taitava johtaja toimii muuttuvissa tilanteissa ja alati vaihtuvissa olosuhteissa. Sunzin teoksen voimakas vaikutus on nähtävissä myös itäaasialaisessa korkea- ja populaarikulttuurissa. Valtavaa suosiota nauttivan itäaasialaisen miekkamieskirjallisuuden, elokuvien ja suosittujen tv-sarjojen sankarihahmot soveltavat ja siteeraavat tarinoissaan Sunzin oppeja. Tätä kautta on nähtävissä teoksen oppien heijastevaikutus myös länsimaiseen kulttuuriteollisuuteen.

Kaksi suomennosta – ensimmäinen englannista, toinen kiinasta

Teos ei ole ainut opas alallaan, aikavälillä 1045 eaa. – 1911 Kiinassa on

julkaistu 789 yksinomaan sotilasstrategiaa käsittelevää teosta. Sunzin *Sodankäynnin taito* on kuitenkin tämän kulttuuri-perimän vanhin ja edelleen valovoimaisin edustaja. Tutkijat eivät ole päässeet yksimielisyyteen siitä, onko Sunzi historiallinen henkilö vai myytti, ja kuka loppujen lopuksi kirjoitti rullakirjan. On varsin mahdollista, että hänen oppilaansa kirjoittivat teoksen varsinaiset ydinluvut, koska suurin osa klassisesta kiinalaisesta filosofiasta on laadittu vastaavalla tavalla. Ensimmäisen kerran kirja ilmestyi suomeksi **Heikki Karkkolan** käännöksenä (Love-kirjat, 1982) **Samuel B. Griffitin** englanninkielisestä käännöksestä *The Art of War* (Oxford University Press, 1963). KTT **Matti Nojosen** käännös on ensimmäinen suoraan kiinankielestä käännetty ja vielä eri alkuperäisversioita vertaileva teos. Ei ole ehkä aivan sattumaa, että hän on valinnut käännöstöittensä kohteiksi kiinalaiset strategiaopit. Matti Nojonen on myös harrastanut useita idän kamppailulajeja vuosien varrella (myös Kiinassa) ja tällä on saattanut olla jokin vaikutus käännöstöiden sisältöön.

Nojonen huomauttaa, että muinaisessa Kiinassa ei ollut lännessä tunnettuja termejä strategia, taktiikka ja operaatio. Kiinalaisissa strategiateksteissä käytetään eri käsitteitä sodankäynnin

suunnittelun eri puolista. Yleisiin suunnitelmiin viitataan neutraaleilla käsitteillä. Sodankäynnin varalle tehtäviin laskelmiin puolestaan viitataan omilla käsitteillään ja samoin tehdään, kun tarkoitetaan vastustajan harhauttamiseen tähtääviä suunnitelmia. Kaikki nämä käsitteet voidaan toki kääntää ”länsimaisella” strategia-sanalla, mutta tällöin kadotetaan tekstien tulkin kannalta olennaisia merkityseroja. Teoksesta *Jymäyttämisen taito* (2009) löytyy taulukko, jossa on koottuna perinteinen kiinalainen strategiäkäsisteistö.

”Erinomaisinta ei ole sata taistelua ja sata voittoa, vaan vihollisen kukistaminen taistelutta.”

Ennen taisteluun päätymistä pyritään voittoon psykologisella vaikuttamisella

Sodankäynnin taito ei nimestään huolimatta ihannoisotatoimia tai väkivaltaa. Sunzin ajattelu mahdollistaa

omalla tavallaan pasifistisen asenteen sodankäyntiin ja kamppailuun. Ihailtavinta ja tavoitelluinta on sotien välttäminen ja ristiriitojen kärjistymisen estäminen. Sotataidon huippu on saavuttaa voitto vastustajasta ilman taistelua. ”Erinomaisinta ei ole sata taistelua ja sata voittoa, vaan vihollisen kukistaminen taistelutta.” Päämääränä ei ole vastapuolen tuhoaminen taistelussa, vaan sen pyrkimysten estäminen, usein muilla keinoilla. Oleellista on nähdä, milloin kannattaa ryhtyä taisteluun ja milloin ei. ”Aseisiin turvaututaan vasta, kun muuta vaihtoehtoa ei ole”. ”Tärkeintä on hyökätä ensin suunnitelmaa vastaan, seuraavaksi liittoutumaa vastaan ja vasta sen jälkeen sotilaita vastaan”. Hyökkäys suunnitelmaa vastaan tarkoittaa psykologista sodankäyntiä, joka on vastapuolen mieleen vaikuttamista. Lähes kaikkien kamppailulajien itsepuolustuksen peruslähtökohta on puolustuksellinen eli omasta hyökkäyksestä pidättäytyminen. Esimerkiksi karaten puolella tunnetaan **Gichin Funakoshin** (1868–1957) sanonta: *Karate ni sente nashi* (”karatessa ei ole ensimmäistä hyökkäystä”). Lausumaa on myös tulkittu siten, että harrastajan tulee pidättäytyttyä kaikesta, mikä voisi käynnistää fyysisen yhteenoton, mutta puolustauduttava heti, kun hyökkääjä on sen henkisesti aloittanut.

Tärkeintä sodassa ovat harhautukset

Sunzin mukaan ”voittoisia taisteluita ei voi toistaa. Ne ottavat muotonsa loputtomasti muuttuvista olosuhteista.” Tässä näkyy hyvin länsimaisen ja kiinalaisen strategia-ajattelun ero. Lännessä menestyksen kopiointi, paketointi, tuotteistaminen ja myynti näkyvät niin liikkeenjohtokonsulttien kuin kaupallisten korkeakoulujen tuotetarjonnassa. Kamppailun näkökulmasta katsottuna voidaan esimerkiksi kysyä, antaako tuotteistettu, lyhyt itsepuolustuskurssi todella valmiuksia kaikkien tilanteiden kohtaamiseen. Opetetaanko yksittäisiä keinoja, taktiikkaa vai laajempia periaatteita? Kiinalaisen strategisen näemyksen mukaan tilanteet, päätökset ja prosessit ovat aina ainutkertaisia. Tähän liittyen Sunzi tuo esiin kaksi tärkeää tekijää: *shi* (voimakapasiteetti) ja *quan* (tilannesidonnainen voimatasapaino). Eteen tulevat, alati muuttuvat tilanteet on osattava käyttää hyödyksi muuttamalla voimatasapainoa niin, että etu tulee itselle. Ajatusta voidaan verrata esimerkiksi punnusvaakaan: samalla tavoin kuin siinä olevien saman- tai eripainoisten ”voimien” asemaa voidaan muuttaa vaa’an tukipistettä muuttamalla, sodankäynnissä (ja kamppailussa) tätä ”vaa’an tukipistettä”

Kuva: Jari Hintsanen

voidaan muuttaa, ja tehokkaimmin tämä onnistuu käyttämällä harhautuksia. Sunzin mukaan ”sodankäynti perustuu harhaanjohtamisen taitoon. Kun olet voimissasi, hämää kyvyttömyydellä; kun olet valmistautunut, teeskentele valmistautumatonta; kun olet lähellä, anna vaikutelma, että olet kaukana; kun olet kaukana, anna vaikutelma, että olet lähellä.”

Harhaanjohtamiseen liittyy kiinteästi ajatus yllätyksen hyväksikäytöstä sekä voimien keskittämisestä päämäärän saavuttamisen kannalta olennaisimpaan. Sunzillä on lisäksi painokkaasti mukana myös psyykinen ulottuvuus. Voiman ja olosuhteiden hallinnan ohella on kaikin keinoin pyrittävä vaikuttamaan taistelutahtoon, omaa lujittaen ja vastustajaa hajottaen. ”Kokonaiselta armeijalta voidaan viedä taistelutahto ja kenraalilta anastaa sydän ja mieli”. Myös pienempi voi voittaa suuremman, ja heikompi vahvemman, jos ymmärtää voima-suhteen, sen symmetrian ja epäsymmetrian merkityksen sekä osaa käyttää kaikkia mahdollisuuksia hyväkseen. Pienemmän tai voimaltaan heikomman on aina mahdollista harhauttaa. Epäsymmetrian käsite keskeinen kiinalaisessa strategiatyössä, ja se pohjautuu yhteen perusfilosofiaan: *yin-yang*. Perusperiaatteen mukaan kaikki ilmiöt ovat aina todellisessa tai mahdollisessa muutoksen tilassa, vastakohtat ovat jatkuvassa muutoksessa, hyökkäys sisältää puolustuksellisia elementtejä ja päinvastoin. Epäsymmetrinen tilanne saattaa kääntää kamppailun heikomman voiman eduksi.

Tunne itsesi ja vihollisesi: pääset nopeasti ratkaisuun

Harhauttamisen lisäksi aika on sodankäynnin keskeinen ja kriittinen käsite: sodankäynti on kuluttavaa ja vaarallista, joten on järkevää pyrkiä nopeaan ratkaisuun. Mikään valtio ei ole koskaan hyötynyt pitkittyneestä taistelusta. Tämä sama periaate pätee myös kamppailuun ja itsepuolustukseen: mitä pidempään tilanne kestää, sitä epäedullisemmaksi se puolustautujan kannalta muodostuu. Itsepuolustus on useiden ennalta arvaamattomien, ennustettavissa olemattomien muutujien ja nopeasti muuttuvien olosuhteiden arvioimista lennosta.

Teoksen eräs siteeratuimmista kohdista on ”Kun tunnet vastustajasi ja tunnet itsesi, et ole vaarassa sadassakaan taistelussa. Jos et tunne vastustajaasi, mutta tunnet itsesi, mahdollisuutesi voittoon ja tappioon ovat samat. Jos et tunne vastustajaasi etkä itseäsi, olet jokaisessa taistelussa vaarassa”. Myöhemmin Sunzi jatkaa: ”Kun tunnet vastustajasi ja itsesi, niin voitosi ei ole vaarassa. Kun tunnet taivaan ja maan, niin voitosi on täydellinen.” Tässä kiteytyy ehkä teoksen keskeisin viesti kamppailulajin harrastajalle, ajatus, jonka myös antiikin filosofi Sokrates (n. 470–399 eaa.) totesi: ”Ihminen, tunne itsesi! Se on kaiken elämänviisauden alku.” Kamppailutaidoissa on oleellista tuntee vastustajan, maaston ja olosuhteiden lisäksi omat sekä fyysiset että psyykkiset heikkoudet ja vahvuudet. Itsetuntemusta pidetään tärkeänä myös nykypäivänä, ja sitä kehittämällä ihmisen on mahdollista saavuttaa tasapaino elämäänsä.

Kun tiedämme keitä olemme ja mitä haluamme, on meillä myös suurempi valta vaikuttaa omaan elämäämme. Ihminen, joka tuntee itsensä, ei todennäköisesti provosoidu helposti ja välttyy paremmin myös manipuloinnilta eli toisin sanoen ei tule harhaan johdetuksi. ♦

Lähteet:

Huhtinen, Aki-Mauri (2006). Ei sata taistelua tai voittoa, vaan voitto ilman taistelua. *Niin & Näin* 1/2006, 108–109. Saatavana myös sähköisesti: www.netn.fi/files/netn061-25.pdf

Sun Tzu (1998). *Sodankäynnin taito*. Suomentanut Heikki Karkkolainen Samuel B. Griffitin englanninkielisestä käännöksestä *The Art of War* (Oxford University Press, 1963).

Sunzi (2005/2017). *Sodankäynnin taito*. Suomentanut ja toimittanut Matti Nojonen. Gaudeamus. Helsinki.

Nojonen, Matti (2005/2017). Johdanto. Teoksessa *Sunzi. Sodankäynnin taito*. Gaudeamus. Helsinki.

Nojonen, Matti (2009). *Jymäyttämisen taito*. Strategiaoppeja muinaisesta Kiinasta. Toinen, korjattu painos, Gaudeamus. Esa Print. Oy, Tampere.

¹ Teosta ei tule sekoittaa toiseen, samanimiseen strategiaoppaaseen (*Bingfa*), jonka on kirjoittanut Qi-valtiosta kotoisin oleva kenraali Sunbin. Tämä teos on syntynyt Sotivien läänitysvaltioiden aikakautena (475–221 eaa.). Sunbin on osallistunut taisteluihin 300-luvun puolivälissä. (ks. Nojonen 2005/2017, 10–12 & 2009, 243)

² Ennen paperin keksimistä Kiinassa kirjat kirjoitettiin ohuille bambuliuskioille (noin 1 x 30 cm), puulle tai silkille. Bambuliuskat ladottiin rinnakkain pitkittäissuunnassa ja sidottiin yhteen molemmista päistä ja keskeltä ohuella hamppu- tai silkkinarulla. (Nojonen 2009, 11).